Förslaget om allmän pensionsförsäkring

Det av pensionsutredningen avgivna förslaget om allmän pensionsförsäkring berör i viss mån även taxeringsmyndigheternas arbete. Det torde därför vara av intresse för taxeringsfunktionärerna att få kännedom om förslagets innebörd och hur utredningen tänkt sig försäkringens organisation och de tekniska detaljerna. Till en början lämnas här nedan en sammanfattning av utredningens förslag sådan den föreligger i betänkandet, varefter följer en kortfattad beskrivning av den föreslagna tekniska utformningen.

Försäkringen avser att bereda ålderspension, invalidpension och, vid dödsfall, familjepension. Den skall enligt förslaget grundas på premier, som skall erläggas i förhållande till de försäkrades inkomst. Försäkringen skall vara allmän. Den skall sålunda omfatta icke blott anställda utan även självständiga företagare och andra inkomsttagare. Premier skall erläggas såväl för inkomst av tjänst som för inkomst av annat slag. Grupper med redan ordnad pensionering skall enligt förslaget ej undantagas från premiebetalningsskyldighet.

Premie skall betalas för varje i landet mantalsskriven invånare (även utlänning) för inkomst som han åtnjuter fr. o. m. det år då han fyller 17 år t. o. m. det då han fyller 64 år. Särskild premie *(lönepremie)* skall utgå för löneinkomst och särskild premie *(egenpremie)* för inkomst av annat slag. Lönepremie beräknas i princip å hela lönen. Något för alla gällande avdrag förekommer sålunda icke. Ej heller skall generellt undantag göras för personer med små inkomster. Om lönen överstiger 5.000 kr. per tvåmånadersperiod, skall premie icke beräknas å det överskjutande beloppet.

Lönepremie skall i sin helhet betalas av

Hugo Girell i Västerås. Herr Girell höll parentation över den nyligen avlidne hedersledamoten, f.d. landskamreraren Axel Rudberg.

Sedan styrelseberättelsen och revisionsberättelsen föredragits beviljades styrelsen ansvarsfrihet för förvaltningen under det gångna verksamhetsåret.

Vid därefter företagna val, omvaldes på förslag av valnämnden föreningens samtliga funktionärer. Styrelsen består alltså fortfarande av herr Girell, ordförande, f. d. lokföraren Ernst Larsson, vice ordförande, hemmansägaren Arthur Lundgren, kyrkokamreraren Åke Dahlberg och advokaten Anders von Zweigbergk, samtliga i Västerås. Den sistnämnde är föreningens sekreterare och kassör.

Årsavgiften bestämdes liksom tidigare år till 7 kronor.

Efter årsmötesförhandlingarna höll byråchefen i Riksskattenämnden S. Dryselius ett med stort intresse mottaget föredrag över nyheterna i skattelagstiftningen vid årets taxering. Efter föredraget intogs en gemensam måltid, vid vilken föredragshållaren och länets taxeringsintendent A. Westring voro föreningens gäster. Såväl i samband med förhandlingarna som vid kaffet efter måltiden förekom livlig diskussion, varvid föredragshållaren och taxeringsintendenten beredvilligt svarade på frågor.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-16 17:22:14

arbetsgivaren, som emellertid har rätt att av arbetstagaren utfå hälften av premiens belopp. För detta ändamål äger arbetsgivaren vid varje avlöningstillfälle göra avdrag å lönen med hälften av det premiebelopp som belöper å densamma. Där så sker fördelas kostnaden för lönepremie lika mellan arbetsgivaren och arbetstagaren — arbetsgivarbidrag utgår med hälften av lönepremien. Lönepremie skall inbetalas periodiskt under det år lönen åtnjutits.

Egenpremie utgår i förhållande till den vid taxering till statlig inkomstskatt beräknade sammanräknade nettoinkomsten, sedan därifrån avdragits löneinkomst. Egenpremie skall dock icke erläggas, om den sammanräknade nettoinkomsten understiger 2.000 kr. eller den taxerade inkomsten understiger 1.200 kr. Överstiger den sammanräknade nettoinkomsten summan av 30.000 kr. och det normala arbetsgivarbidraget vid motsvarande löneinkomst, skall vid beräkningen av egenpremie ej tagas hänsyn till det överskjutande beloppet. Egenpremier avses skola betalas under andra året efter det inkomsten åtnjutits.

Från de återgivna reglerna skall enligt förslaget gälla vissa undantag, av vilka här må nämnas följande. Folkpensionärer och personer som uppbär bidrag enligt lagen om bidrag till änkor och änklingar med barn skall i princip vara befriade från premiebetalningsskyldighet. Vid beräkning av lönepremie skall beträffande den, som har kostnader för fullgörande av tjänsten till belopp som överstiger 600 kr. om året, på särskild framställning göras avdrag från lönen med belopp som motsvarar kostnaderna. Vid beräkning av egenpremie skall, om inkomsttagaren uppburit invalid- eller familjepension enligt den föreslagna lagen, pensionsbeloppet avdragas från den sammanräknade nettoinkomsten. Av administrativa skäl har föreslagits, att arbetsgivare som sysselsätter arbetskraft i endast ringa utsträckning — högst 100 dagsverken om året — skall vara befriade från att inbetala lönepremier. Sådan arbetsgivare skall i stället betala arbetsgivarbidraget direkt till arbetstagaren.

Premierna skall utgå med viss andel av den försäkrades inkomst. För varje år fastställes en *uttagningskvot,* angivande hur stor del av inkomsten som skall erläggas i premie. Vid beräkning av premien inkluderas arbetsgivarbidraget i löneinkomsten. Hänsyn härtill tages på så sätt att man vid beräkning av lönepremie i stället för uttagningskvoten tillämpar en s. k. *lönekvot,* som är något större. Skillnaden är dock relativt obetydlig. Mot uttagningskvoter av exempelvis 4 och 8 % svarar sålunda en lönekvot av 4,08 resp. 8,33 %.

För debiterad lönepremie och erlagd egenpremie skall den försäkrade tillgodoskrivas s. k. *premiepoäng.* Förenklat och något ofullständigt uttryckt är antalet premiepoäng för ett år lika med förhållandet mellan den försäkrades inkomst och medelinkomsten för befolkningen i åldrarna 17—64 år. För varje premiepoäng, som en försäkrad förvärvar grundlägges rätt till ett pensionsbelopp, utgörande viss del av medelinkomsten två år före det år under vilket pensionen utgår. Härigenom kommer pensionen att — med viss förskjutning i tiden — följa utvecklingen av de aktivas inkomststandard. Sedan försäkringen kommit i full funktion beräknas varje förvärvad premiepoäng ge en ålderspension uppgående till omkring ¾ % av medelinkomsten.

Den som är berättigad till invalidpen-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-16 17:22:14

sion skall, utöver premiepoäng, under vissa förutsättningar tillgodoskrivas *invalidpoäng*. Under tid då invalidpension utgår beräknas, för bestämmande av framtida ålders-, invalid- eller familjepension, *fripoäng* enligt vissa regler.

Rätt till *ålderspension* inträder för såväl man som kvinna fr. o. m. den månad under vilken den försäkrade fyller 67 år. Väntar den försäkrade med att uttaga pensionen, höjes pensionsbeloppet med 1 % för varje månad varmed uppskov ägt rum. För tid fr. o. m. den månad under vilken den försäkrade fyller 72 år sker dock ej ytterligare höjning. Ålderspensionen kommer, sedan försäkringen kommit i full funktion, att utgöra c:a 36 % av den genomsnittliga inkomsten under den aktiva tiden, såvida den uttages från 67 års ålder och någon förändring av den aktiva befolkningens inkomststandard icke ägt rum. Utredningens förslag innebär emellertid, såsom ovan nämnts, att pensionerna skall anpassas efter utvecklingen av den aktiva befolkningens inkomststandard, vilket skall gälla även sådana pensioner som redan börjat utgå.

Invalidpension utgår till försäkrad som på grund av kroppsskada, kroppssjukdom eller rubbning av själsverksamheten förlorat minst hälften av sin arbetsförmåga. Invalidpensionen till en person med invaliditetsgraden 100 % är 25 % högre än den ålderspension som skulle ha utgått om den försäkrade icke blivit invalid utan under den återstående delen av premiebetalningstiden varit aktiv och haft samma relativa inkomststandard som under åren närmast före invaliditetsfallet och i vanlig ordning erlagt premie. I övrigt gäller att invalidpensionen utgår i förhållande till invaliditetsgraden. Med hänsyn till sjukförsäkringen har för rätt till invalidpension föreslagits en karenstid på två år. Invalidpensionen börjar sålunda utgå först sedan invaliditeten varat minst två år.

Rätt till *familjepension* efter försäkrad som avlidit tillkommer änka, förutvarande hustru samt barn, adoptivbarn och vissa styvbarn tills de fyller 19 år. Då endast en pensionsberättigad finnes, annan än förutvarande hustru, utgör familjepensionen hälften av ålderspensionen, varvid beräkningen sker enligt regler analoga med dem som tillämpas vid beräkning av invalidpension. I övrigt har familjepensionsförmånerna utformats med statens allmänna familjepensionsreglemente som förebild. De regler som föreslagits beträffande förutvarande hustrus pensionsrätt avviker dock från bestämmelserna i sagda reglemente.

Utredningen föreslår, att den allmänna pensionsförsäkringen och folkpensioneringen i organisatoriskt hänseende samordnas. Den centrala organisationen anknytes sålunda till pensionsstyrelsen. Försäkringsverksamheten skall stå under överinseende av pensionsrådet, som dessutom skall ha beslutanderätt i vissa för försäkringen väsentliga frågor. Pensionsrådet skall bestå av representanter för arbetsgivarna, de anställda och övriga försäkrade. Ordförande i pensionsrådet skall vara generaldirektören och chefen för pensionsstyrelsen. Som lokala organ för pensionsförsäkringen skall fungera de nuvarande pensionsnämnderna.

Debitering och uppbörd av såväl lönepremier som egenpremier avses skola omhänderhavas av befintliga organ för debitering och uppbörd av skatt. Som underlag för debitering av lönepremier skall ligga av arbetsgivarna upprättade förteckningar över arbetstagarnas löneinkomster.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-16 17:22:14

Som tidigare nämnts indelas premierna i två grupper, premier för lön, benämnda lönepremier, och premier för inkomst av annat slag, benämnda egenpremier. Premierna blir i och med debiteringen definitivt fastställda utom i de fall, då omdebitering av en eller annan orsak skall verkställas.

Debitering, uppbörd och redovisning av lönepremier ombesörjes av postverkets skatteavdelningar i residensstäderna. Frågor, som förutsätter beslut eller annan särskild åtgärd, handlägges av länsstyrelse eller lokal skattemyndighet, varjämte medverkan i vissa hänseenden lämnas av beskattningsnämnd.

Debitering av egenpremier ankommer på lokal skattemyndighet samt uppbörd och redovisning av sådana premier på postens skatteavdelningar.

Indrivning av restförda lönepremier och egenpremier verkställes av utmätningsman. Pensionsanstalten beslutar om avskrivning av lönepremier och länsstyrelse om avskrivning av egenpremier. Premier som influtit genom indrivning redovisas av länsstyrelse till pensionsanstalten.

I en särskild till betänkandet fogad bilaga 1 upptages en redogörelse för förfarandet i fråga om debitering och uppbörd av de båda slagen av premier. Av denna inhämtas i fråga om kontrollen bl. a. följande.

På grund av den ställning arbetsgivarna intager i systemet kommer dess funktionsduglighet att i hög grad bli beroende av det sätt varpå de fullgör sina åligganden. Att arbetsgivarnas befattning med uppbörden underkastas kontroll torde därför vara oundvikligt. Varje arbetsgivares åtgärder får en trefaldig verkan, nämligen i fråga om rättsförhållandet mellan arbetsgivaren och den enskilde arbetstagaren, mellan den enskilde arbetstagaren och försäkringskollektivet samt mellan arbetsgivaren och kollektivet. I enlighet därmed bör kontrollen inriktas dels på avdragen för arbetstagarnas premieandelar, dels på redovisningen av varje enskild arbetstagares normallöner (= sådan lön, varå lönepremie skall beräknas) och dels på redovisningen av sammanlagda beloppet av samtliga arbetstagares normallöner.

Ur försäkringskollektivets synpunkt måste säkrast möjliga garanti finnas för att en arbetsgivares premielikvider debiteras i förhållande till den verkliga totalsumman under året utbetalade normallöner, för vilka lönepremier skolat utgå, d. v. s. att de i nämnda totalsumma ingående beloppen redovisats riktigt i de av arbetsgivarna avlämnade arbetstagareförteckningarna. Det har därför synts lämpligt att kontrollen därav samordnas med granskningen av arbetsgivarens självdeklaration och ordnas på ungefär följande sätt.

Arbetsgivare som enligt lag är skyldig föra handelsböcker eller som, utan att sådan skyldighet föreligger, likväl för dylika böcker i av honom bedriven rörelse (se 31 § första stycket taxeringsförordningen), ålägges att ha sin bokföring så ordnad att därav framgår dels envar arbetstagare samt dennes debetnummer och intjänade normallön vid varje avlöningstillfälle jämte innehållna premieandelar och återstående lön, dels såväl påförda som erlagda premielikvider ävensom summa normallöner och summa innehållna premieandelar för år. Annan arbetsgivare bör vara skyldig att föra anteckningar med motsvarande innehåll.

Skattskyldig arbetsgivare lämnar i särskild, enligt fastställt formulär upprättad bilaga till sin årliga självdeklaration uppgifter om summa normallöner och inne-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-16 17:22:14

hållna premieandelar för nästföregående kalenderår samt arbetsgivarnumret. Arbetsgivare med s. k. brutet räkenskapsår angiver dessutom i bilagan hur stor del av nämnda summor, som hänför sig till beskattningsåret och, i förekommande fall nästföljande beskattningsår; de ytterligare normallöner och premieandelar, som kan vara hänförliga till beskattningsåret, bör återfinnas i bilaga till nästföregående deklaration. Har arbetsgivare tilldelats arbetsgivarnummmer i mer än ett län samt haft att ingiva arbetstagarförteckning och inbetala premielikvider i dessa län, har han att i bilagan specificera de normallöner och premieandelar som avser varje län för sig.

Arbetsgivare som icke är skattskyldig för inkomst av den verksamhet i vilken arbetstagare sysselsatts, avlämnar i stället för självdeklaration en särskild anmälan, åtföljd av bilaga med samma slags uppgifter som skattskyldig arbetsgivare redovisar och därjämte, om arbetsgivaren för räkenskaper, räkenskapsutdrag till bestyrkande av uppgifterna i bilagan. Dylik anmälan insändes till länsstyrelsen (taxeringssektionen) i arbetsgivarens hemortslän. Från skyldigheten att lämna bilaga eller anmälan torde staten och kommunerna böra undantagas; detsamma bör enligt Kungl. Maj:ts bestämmande gälla andra rättssubjekt under offentlig kontroll.

Bilaga som avgivits i samband med självdeklaration kontrolleras av vederbörande taxeringsnämnd mot deklarationen, såvitt angår yrkat avdrag för lönekostnader; detta avdrag skall överensstämma med sammanlagda beloppet av utbetalade normallöner och erlagda premielikvider, minskat med summan av de premieandelar, som arbetsgivaren under beskattningsåret tillgodogjort sig. I fall av bristande överensstämmelse infordras förklaring, vilken fogas till bilaga. Sedan taxeringsnämndernas arbete avslutats, vidarebefordras bilagorna, skilda från deklarationerna, till länsstyrelsen (taxeringssektionen).

Postens skatteavdelningar översänder till vederbörande länsstyrelse (taxeringssektionen) kontrolluppgifter beträffande arbetsgivarna, utvisande för respektive arbetsgivare bl. a. summa utbetalade normallöner under visst kalenderår och årsbeloppet av debiterade premielikvider. Kontrolluppgifter och bilagor, vilka alltså samlas hos länsstyrelsen (taxeringssektionen) i arbetsgivares hemortslän, sammanparas. Har i något fall arbetsgivare, för vilken kontrolluppgift finnes, ej avlämnat bilaga, förelägger länsstyrelsen honom att inkomma med dylik. Efter komplettering slutgranskas materialet inom länsstyrelsen i anslutning till prövningsnämndsarbetet. Därest granskningen föranleder anmärkning, eller anmaning att avlämna bilaga ej åtlytts, underställes ärendet prövningsnämnden för behandling i samband med arbetsgivares taxering. Befinnes att premielikvid debiterats å oriktig normallönesumma, överlämnar länsstyrelsen, sedan prövningsnämndens beslut i taxeringsfrågan meddelats, avskrift av beslutet samt bilaga, kontrolluppgift och annan utredning till den lokala skattemyndigheten i arbetsgivares hemort, vilken myndighet har att svara för ärendets fortsatta handläggning.

Vid granskning, som avses i 79 § taxeringsförordningen, av skattskyldigs bokföring för behörig taxering bör, där den skattskyldige är arbetsgivare, granskningen omfatta även beloppet av verkställda avdrag för arbetstagares premieandelar och av normallöner enligt arbetstagarförteck-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-16 17:22:14

ningarna dock ej i andra fall än där det finnes eller vid granskningen yppas anledning ifrågasätta att fel i något av nämnda hänseenden blivit begånget. Detsamma bör gälla vid granskning som lokal skattemyndighet har att ombesörja enligt 78 § 1 mom. uppbördsförordningen för kontroll å verkställandet av skatteavdrag samt vid sådan kontroll i övrigt som enligt uppbördsförordningen med tillhörande tilllämpningsföreskrifter åligger lokal skattemyndighet över att arbetsgivare fullgör honom åvilande skyldighet att verkställa skatteavdrag och redovisa innehållen skatt.

Framgår vid undersökning, som för kontroll beträffande visst kalenderår verkställts genom lokal skattemyndighets försorg att premielikvid debiterats eller normallön bokförts med oriktigt belopp eller att debitering eller bokföring ej verkställts ehuru så bort ske skall den lokala skattemyndigheten ombesörja rättelse. När utredningsresultatet kan äga betydelse för arbetsgivarens taxering, bör det tillika åligga den lokala skattemyndigheten att tillställa taxeringsnämnden eller, där nämndens arbete avslutats, länsstyrelsen (taxeringssektionen) rapport över undersökningen.

I den del kontrollen föreslås samordnad med arbetsgivarnas taxering blir den föreslagna metoden av ringa värde i fall då lönen icke utgör omkostnad i viss arbetsgivarens förvärvskälla och arbetsgivaren således icke är berättigad att vid taxeringen åtnjuta avdrag för lönen; såsom exempel kan nämnas lön till anställda i hushållsarbete samt till privatchaufförer, trädgårdsarbetare och liknande arbetstagare vilka användes för personlig bekvämlighet eller trevnad. I sådant fall torde man i stort sett vara hänvisad att låta sig nöja med den kontroll som föreslagits skola utövas av de lokala skattemyndigheterna i anslutning till skattekontrollen och av arbetstagarna själva.

TAXERINGSHUMOR

Giltig ursäkt?

Ur TI:s föredragningspromemoria:

"Då den avlidne icke, trots anmaning, avlämnat deklaration . . ."

Ömmande.

En kvinnlig hemmansägare skrev i sin deklaration: "Anhåller om ömmande avdrag för min man är slut."

Taxeringsnämndsordförandenas Riksförbund har den 25 februari 1956 avgivit yttrande över betänkandet i de delar, som berör taxeringsmyndigheternas befattning med hithörande problem och de rent taxeringstekniska detaljerna sådana de utformats i bilaga 1 till betänkandet. Därvid har framhållits, att även om de föreslagna bestämmelserna i viss mån får anses ligga utanför det egentliga taxeringsarbetet och därigenom kommer att tynga detsamma, förbundet dock anser sig icke böra framställa någon väsentlig erinran mot förslaget. Det torde nämligen kunna förväntas, att den föreslagna kontrollen av arbetsgivarnas självdeklarationer såvitt angår yrkat avdrag för lönekostnader kan komma att ha betydelse även i andra avseenden än det, som berör den allmänna pensionsförsäkringen.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-16 17:22:14